

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA**

Warszawa, dnia 18 marca 2015 r.

Druk nr 854

**KOMISJA
PRAW CZŁOWIEKA,
PRAWORZĄDNOŚCI I PETYCJI**

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 90d ust. 1 pkt 1 Regulaminu Senatu Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest senator Robert Mamątow.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
(-) Michał Seweryński

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1206) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Represjami w rozumieniu ustawy są również okresy przymusowego zatrudnienia, z przyczyn politycznych, żołnierzy:

- 1) zastępczej służby wojskowej, w latach 1949–1959, w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych;
- 2) z poboru w 1949 r. wcielonych do ponadkontyngentowych brygad „Służby Polsce” w kopalniach węgla i kamieniołomach;
- 3) w batalionach budowlanych w latach 1949–1959.”;

2) w art. 9:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2, art. 2, art. 3 oraz art. 4 ust. 1 i 1a, zalicza się do okresów zatrudnienia, od których zależy przyznanie lub wysokość świadczeń przysługujących pracownikom od pracodawcy, na podstawie złożonego przez pracownika ubiegającego się o te świadczenia wniosku, do którego należy dołączyć dokument stwierdzający przyznanie uprawnień określonych w ustawie.”,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku gdy pracownik w okresach, o których mowa w art. 1 ust. 2, art. 2, art. 3 oraz art. 4 ust. 1 i 1a, był jednocześnie zatrudniony, okresy te zalicza się do okresu zatrudnienia warunkującego nabycie świadczeń pracowniczych, jeżeli

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych oraz ustawę z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych.

przy ustalaniu prawa do tych świadczeń do okresu tego zatrudnienia nie zostało zaliczone to zatrudnienie.”;

3) w art. 12:

a) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) osobom, które zostały uznane za niezdolne do pracy wskutek niezdolności do pracy pozostającej w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 oraz w związku z przymusowym zatrudnieniem, o którym mowa w art. 4 ust. 1a;”;

b) ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. Za niezdolność do pracy pozostającą w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 oraz w związku z przymusowym zatrudnieniem, o którym mowa w art. 4 ust. 1a, uważa się niezdolność do pracy będącą następstwem zranień, kontuzji lub innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem lub zatrudnieniem.

4. Związek zranień, kontuzji lub innych obrażeń lub chorób z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 oraz w związku z przymusowym zatrudnieniem, o którym mowa w art. 4 ust. 1a, a także związek niezdolności do pracy z takim pobytem lub zatrudnieniem ustala lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.”;

4) w art. 21 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Uprawnienia osób, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego, o których mowa w art. 4 ust. 1a, nie przysługują również żołnierzom Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Wojsk Ochrony Pogranicza odkomenderowanym w 1956 r. do kopalń węgla bez selekcjonowania politycznego określonego kategorią zastępczej służby wojskowej oraz żołnierzom, którzy w ramach werbunku ochotniczego zawarli umowę o pracę w górnictwie węglowym.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.²⁾) w art. 21 w ust. 1 uchyla się pkt 63.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 362, 596, 769, 1278, 1342, 1448, 1529 i 1540, z 2013 r. poz. 21, 888, 1027, 1036, 1287, 1304, 1387 i 1717, z 2014 r. poz. 223, 312, 567, 598, 773, 915, 1052, 1215, 1328, 1563, 1644, 1662 i 1863 oraz z 2015 r. poz. 73, 211 i 251.

Art. 3. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440, z późn. zm.³⁾) w art. 30 uchyla się pkt 4.

Art. 4. W ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 114) w art. 3 w pkt 1 w lit. c uchyla się tiret trzecie.

Art. 5. W ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. Nr 249, poz. 1824, z 2010 r. Nr 255, poz. 1465 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 696) w art. 8 uchyla się pkt 4.

Art. 6. 1. Żołnierzy zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionych w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu lub batalionach budowlanych pobierających, w dniu poprzedzającym dzień wejścia w życie ustawy, świadczenia na podstawie ustawy, o której mowa w art. 8, od dnia wejścia w życie ustawy uznaje się za uprawnionych, w rozumieniu ustawy, o której mowa w art. 1.

2. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych informuje osoby, o których mowa w ust. 1, o uznaniu za uprawnionych w rozumieniu ustawy, o której mowa w art. 1.

Art. 7. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazuje informacje o osobach pobierających świadczenia na podstawie ustawy, o której mowa w art. 8, Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Art. 8. Traci moc ustawa z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1373).

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia czwartego miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia, z wyjątkiem art. 7, który wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 1717 i 1734 oraz z 2014 r. poz. 496, 567, 683, 684 i 1682.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Projekt inicjatywy ustawodawczej ma na celu realizację skierowanej do Senatu petycji (P-8-22/14) dotyczącej poszerzenia zakresu podmiotowego ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (zwanej dalej ustawą o kombatantach) o żołnierzy zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionych, w latach 1949–1959, z przyczyn politycznych, w kopalniach węgla, kamieniołomach lub zakładach rud uranu oraz o żołnierzy z poboru z 1949 r. wcielonych z powodów politycznych do nadkontyngentowych brygad „Służby Polsce” i przymusowo zatrudnionych w kopalniach węgla lub kamieniołomach.

Z chwilą uchwalenia ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (zwanej dalej ustawą o żołnierzach górnikach) ówczesny ustawodawca wskazał w preambule, że przymusowe zatrudnianie żołnierzy zastępczej służby wojskowej w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach wydobywania rud uranu i batalionach budowlanych stanowiło szczególny rodzaj represji z przyczyn politycznych. Podzielając to stanowisko należy jednak stwierdzić, że ten szczególny rodzaj represji powinien zostać uznany za represję okresu powojennego w rozumieniu ustawy o kombatantach.

Projekt zakłada objęcie zakresem ustawy o kombatantach wszystkich dotychczasowych adresatów ustawy o żołnierzach górnikach. Będą to objęci petycją przymusowo zatrudnieni z przyczyn politycznych żołnierze zastępczej służby wojskowej i żołnierze z poboru (wskazani w art. 1 pkt 1 i 2 ustawy o żołnierzach górnikach) oraz nieobjęci zakresem petycji żołnierze przymusowo zatrudnieni w batalionach budowlanych (wskazani w art. 1 pkt 3 ustawy o żołnierzach górnikach). Każda z powyższych grup żołnierzy górników była poddana szczególnego rodzaju represjom politycznym, i jako taka powinna podlegać jednakowym regulacjom prawnym.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w Polsce żyje obecnie około 27,5 tysiąca represjonowanych żołnierzy oraz około 20 tys. wdów po nich. Żołnierze górnicy uprawnieni są do świadczenia pieniężnego, którego maksymalna wysokość, w 2014 r., wynosiła 206,76 zł miesięcznie (za 20 miesięcy trwania przymusowej pracy) oraz ryczałt energetyczny. Żołnierze górnicy zaliczeni do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem są również uprawnieni do świadczeń określonych w ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Ponadto ustawa o żołnierzach górnikach stanowi odrębny tytuł dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej zatrudnionych w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych do, ograniczonego kwotowo, odszkodowania.

Uprawnieni na podstawie ustawy o kombatantach, po potwierdzeniu ich statusu przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, mają prawo do szeregu świadczeń przewidzianych w przepisach tej ustawy. Są to m. in. uprawnienia określone jako uprawnienia pracownicze, uprawnienia emerytalne, prawo do wcześniejszego przejścia na emeryturę, dodatek kombatancki (za 2014 r. w wysokości 206,76 zł miesięcznie), pierwszeństwo do środowiskowej opieki socjalnej i w domach opieki społecznej, ulga w przejazdach środkami komunikacji publicznej, dodatek kompensacyjny, ryczałt energetyczny, świadczenie w wysokości dodatku kombatanckiego oraz przyznawana w drodze wyjątku emerytura lub renta, a także doraźna lub okresowa pomocy pieniężna. Ponadto kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

3. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Żołnierze górnicy objęci obecnie ustawą o żołnierzach górnikach z dniem wejścia w życie nowych regulacji zostaną uznani za uprawnionych na podstawie ustawy o kombatantach. Projekt ustawy przewiduje tym samym uchylenie ustawy o żołnierzach górnikach. W ustawie o kombatantach, w art. 4, poszerzono katalog represji pozwalających uznać żołnierzy górników za represjonowanych na podstawie tej ustawy. W art. 21 ustawy o kombatantach wprowadzono wyłączenie podmiotowe dla żołnierzy Korpusu

Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Wojsk Ochrony Pogranicza odkomenderowanych w 1956 r. do kopalń węgla bez selekcjonowania politycznego określonego kategorią zastępczej służby wojskowej oraz żołnierzy, którzy w ramach werbunku ochotniczego zawarli umowę o pracę w górnictwie węglowym, analogiczne do obecnie obowiązującego wyłączenia z art. 1 ust. 2 ustawy o żołnierzach górnikach. Zmiany art. 9 i art. 12 ustawy o kombatantach, związane z uprawnieniami pracowniczymi i emerytalnymi, przewidują korekty odesłań do zmienionego art. 4 (nowy ust. 1a). Konsekwencją nowych rozwiązań (uchylenia ustawy o żołnierzach górnikach) są także modyfikacje przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (stosowne zwolnienie przedmiotowe wynikać będą bezpośrednio z art. 21 ust. 1 pkt 25, 25a i 27 lit. b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych), ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych.

Przepis przejściowy zakłada „automatyczne” objęcie, w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy, zmienionymi przepisami ustawy o kombatantach, wszystkich żołnierzy górników uprawnionych dotychczas do świadczeń na podstawie ustawy o żołnierzach górnikach. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych obowiązany będzie do przekazania stosownej informacji wszystkim uprawnionym. Dane o osobach pobierających świadczenia na podstawie ustawy o żołnierzach górnikach, Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, przekaze Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Jako zasadniczy termin wejścia w życie ustawy wskazano pierwszy dzień czwartego miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia. Taka *vacatio legis* pozwala adresatom ustawy w należyty sposób przygotować się do jej wymogów. Z tych samych powodów wcześniejszym terminem wejście w życie, objęto przepis pozwalający na przekazanie, przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, danych o osobach pobierających świadczenia na podstawie ustawy o żołnierzach górnikach, Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

4. Skutki projektowanej ustawy

Skutki finansowe wejścia w życie projektowanych rozwiązań oparto na informacjach przekazanych przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Biorąc

pod uwagę, że w Polsce żyje obecnie około 27,5 tysiąca represjonowanych żołnierzy oraz około 20 tys. wdów po nich, koszt zrównania żołnierzy górników w uprawnieniach z beneficjentami ustawy o kombatanach oszacować można na około 32,3 mln zł. Na kwotę tę składają się koszty wyrównania różnicy pomiędzy świadczeniem pieniężnym wypłacanym żołnierzom górnikom a dodatkiem kombatanckim, a także koszty przyznania żołnierzom i wdowom dodatku kompensacyjnego oraz 51% zniżki na przejazdy komunikacją autobusową i kolejową. W tym zakresie projekt ustawy prowadzi do powstania obciążeń dla budżetu państwa. Projekt nie wpływa na dochody jednostek samorządu terytorialnego.

Projektodawca oczekuje, że przyznanie żołnierzom górnikom statusu osób represjonowanych w rozumieniu ustawy o kombatanach przyczyni się do wzrostu poczucia sprawiedliwości społecznej wśród tej grupy beneficjentów nowych rozwiązań.

Projektowane rozwiązania nie niosą bezpośrednich skutków gospodarczych.

Skutki prawne zostały opisane w poprzednich punktach uzasadnienia.

Ustawa nie wywrze wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

5. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Projekt nie wymaga wydania nowych aktów wykonawczych.

6. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.